

Koll på stormaktstiden

Aktivitetsbok

Lärraranvisning punktskrift

Verksnummer: 40363

Lärraranvisningens innehåll

Lärraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den. Nedan kan du läsa vad respektive del i lärraranvisningen handlar om, så att du kan förbereda och planera arbetet med läromedlet på bästa sätt.

- **Generella förändringar av boken**
Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.
- **Sidspecifika förändringar**
Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar som är gjorda i den pedagogiskt anpassade boken. Det kan till exempel vara en övning som omarbetats eller en bild som flyttats.
- **Till läsaren**
I den pedagogiskt anpassade boken återfinns alltid en text som riktar sig till eleven. Samma text hittar du också i lärraranvisningen. Den innehåller information som kan vara bra för läsaren att känna till innan arbetet med boken påbörjas. Läs denna text tillsammans med eleven!
- **Pedagogiska tips**
I denna del av dokumentet hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Du hittar också exempel på hur skolan bör tänka kring läxor, taktila bilder, provsituationer osv. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.
- **Bildbeskrivningar**
Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

Återkoppling och synpunkter

Dela gärna med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen@spsm.se eller ring oss på tel. 010-473 50 00.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: Koll på stormaktstiden Aktivitetsbok

Författare: Jonathan Lindström, Elisabeth Wahlbom

ISBN: 978-91-622-7065-0

Innehåll

Generella förändringar av boken	1
Sidspecifika förändringar.....	3
Till läsaren.....	13
Pedagogiska tips.....	14
Bildbeskrivningar.....	15

Generella förändringar av boken

- Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom omarbetningar av visuellt beroende text och bilder. Målet med pedagogisk anpassning är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående i den anpassade boken som de övriga klasskamraterna i sina böcker.
- Plocka upp den tryckta punktskriften samt eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Punktskriften riskerar att plattas till och svällpappersbilderna kan klibba ihop om de förvaras liggande. Den tillfälliga doft som kan förekomma då svällpappersbilderna är nytryckta hinner också avta tills de ska användas av eleven.
- Den anpassade boken ser lite annorlunda ut än originalet. Fet eller kursiv stil finns inte. Instruktioner som att ringa in, stryka under är ändrade till att "markera". Eftersom texten löper på utan att ha texter eller bilder bredvid varandra så passar det inte heller med texter som "till höger om" osv. Instruktionen "Skriv på ett löst papper" är borttagen eftersom eleven svarar i datorn eller perkins. Kryssrutor fungerar inte heller i en anpassad bok och har ersatts med att eleven ska svara ja eller nej. Korsord skrivs som en lista där eleven får gissa ordet men får antalet bokstäver som det nya ordet ska ha i en parentes.
- Listor i boken är ibland numrerade med 123 eller abc. Detta för att eleven enklare ska kunna svara. Eleven kan då bara svara med en siffra och rätt svar, ex sid 28: 1. Allt om Kristina. Fyll i faktabladet om drottning Kristina. Svaren kan du hitta i basboken.

- a) Namn:
- b) Födelseplats och år:
- c) Föräldrar (se s. 10):

Bilder

De flesta bilder i boken har en bildbeskrivning. Bildbeskrivningar är kortfattade och kan behöva kompletteras med fler beskrivningar utifrån elevens förförståelse. Tänk på att många saker i elevens omvärld inte är undersökta utifrån form och funktion. Det gäller kanske väldigt små saker som inte går att undersöka och väldigt stora där inte en helhet kan fås taktilt.

Till den här boken finns svällpappersbilder. De finns i en egen mapp eller pärm. I den här boken finns bilder som hör till speciella uppgifter. Det finns även svällpapperskartor som ni kan användas till uppgifterna där Sveriges gränser ska beskrivas osv.

Läs mer om bilderna under "Sidspecifika förändringar/Tips" och under "Pedagogiska tips".

Sidspecifika förändringar

2

Här finns en svällpappersbild med en tidslinje. Gå igenom den tillsammans med eleven och berätta vad en tidslinje är för något.

Eleven behöver små lappar i punktskrift med tidsperiodernas namn samt årtalen: 1800, 1900 och årets årtal.

Uppgift 1 är ändrad till:

1. Se svällpappersbild

Kan du tiden?

a) Skriv tidsperioderna i rätt ordning. Markera var de är på tidslinjen.

Tidsperioder

vasatiden

stormaktstiden

istiden

vikingatiden

stenåldern

järnåldern

bronsåldern

medeltiden

b) Skriv när tidsperioder börjar.

Årtal

10 000 f.Kr.

1611

1100

1720

1800 f.Kr.

500 f.Kr.

1520

800

innan 10 000 f. Kr.

c) Markera dessa tre årtal på rätt plats i tidslinjen: 1800, 1900 och 2000.

d) Vilket år är det nu? Markera på tidslinjen

3

Uppgift 2

Använd samma tidslinje som till uppgift 1. Om det behövs förtydligas kan ni klippa isär svällpappersbilden med tidslinjen och fästa upp dem på en vägg med linjerna efter varandra så blir skillnaden tydligare hur lång stenåldern är. Eller klipp snören i olika längder som stämmer med tidsperioderna så att eleven kan undersöka skillnaderna.

Uppgift 3

Här finns tillagt en lista:

Kungar under stormaktstiden

1611 Gustav II Adolf, (Axel Oxenstierna hjälper till)

1632 Kristina (Axel Oxenstierna hjälper till)

1654 Karl X Gustav

1660 Karl XI

1697 Karl XII (död 1718)

Uppgift 3 e skrivs så här:

e) Fyra stora saker som hände i Sverige under 1600-talet på stormaktstiden, skriv kort vad ledtrådarna visar.

1. en båt sjunker
2. soldater
3. kvinnor eldas upp
4. slott brinner

Uppgift 3 f

Använd arbetskartan över Norden. Lägg ut Sveriges gränser (de röda strecken i original boken) med vaxsnören.

Uppgift 3 g skrivs bara så här:

I vilka länder ligger dessa områden i idag?

Här kan du markera dagens gränser i Norden kartan med t.ex. snöre eller garn (som skiljer sig taktilt från vaxsnöret).

4

Här finns en bildbeskrivning av tavlan inlagd så eleven slipper läsa i basboken:

En målning som visar Gustav II Adolfs död vid slaget i Lützen den 6 november år 1632. Målningen är gjord 1855 av Carl Wahlbom.

Kungen håller på att ramla av sin häst. Han är död. Hästen Streiff stegrar sig. Han är brun med gul man. Kungen har på sig en ljusblå rock över en gul älgskinnrock och runt midjan

ett brett blått sidenband. Runt kungen slåss män på hästar med värjor. Hästar och män ser helt vilda ut. I bakgrunden syns dimma och rök.

6

Använd Europakartan i svällpapper och markera ut länderna med vaxsnöre såsom de prickade linjerna visar i originalboken.

Eleven behöver lappar med länder och städer i punktskrift (läs mer under pedagogiska tips). Visa kartan för eleven, beskriv kartan, undersök den tillsammans och sätt tillsammans ut lapparna med de olika länderna och städernas namn.

Så här har uppgiften ändrats:

1. Hitta i Europa

a) Markera de här sju länderna på kartan.

1. Sverige
2. Danmark
3. Finland
4. Frankrike
5. Polen
6. Tyskland
7. Ryssland
8. Turkiet/Osmanska riket

b) Skriv tre europeiska regenter under stormaktstiden. Skriv också i vilka länder de regerade.

c) Några svenska regenter reste mycket och långt i Europa. Markera deras städer i kartan.

Gustav II Adolf – Lützen i Tyskland

Kristina – Rom i Italien, Paris i Frankrike

Karl XII – Bender i Turkiet, Narva i Estland

7

Rita gärna en fransk lilja på en ritmuff för att komplettera bildbeskrivningen på Ludvig XIV.

9

Här finns en lång bildbeskrivning av kartan över floden. Om eleven är en svag läsare kan han/hon läsa andra delen av bildbeskrivningen eller läs tillsammans med eleven.

10

Bildbeskrivningen är kortfattad. Beskriv gärna den mer för eleven. Finns olika tyger typ siden och päls (som kungens mantel är sydd i) att känna på i slöjden så är det ju toppen taktilt. Jämför med ett grovt linnetyg eller ylle som bönder hade.

11

Uppgift 3 a, b och c är ändrade till:

- a) Här står brevets första rad. Läs raden! De står i oordning!
Hiertans på fröcken aller Welbårne käreste werlden
- b) Här står orden i rätt ordning men det saknas några. Skriv hela meningen rätt!
Welbårne --- hiertans --- läreste --- werlden.
- c) Sist i brevet står: Stockholm Anno 1613. Vad betyder ordet Anno?

14

Här har handskriften tolkats. Namn som varit svåra att avkoda har ett ? efter sig. Visa gärna handstil jämfört med textad stil på en ritmuff för eleven om han/hon undrar vad som är skillnaden (läs mer under pedagogiska tips).

Är eleven en svag läsare så läs gärna listan tillsammans med eleven.

Så här står det efter uppgift 1c:

(Den här listan är jättesvår att läsa eftersom den är skriven med gammaldags skrivstil. I din lista står bara förnamnen, i originalet står för- och efternamn. Efter namnen står hur gamla de är.)

Ruta: Utskrivningslista

Johann 15

Anders 60

Göns 30

Hindning 15

Mats 15

Sivmunds 30

Påll 18

Hindning 60

Mats 25

Deuff ? 40

Manfull ? 16

Frans 30

Frans 60

Lindins ? 20

Lars 60

Frans 15

Deuff 60
Sifmunds 25
Hinbamms ? 40
Anders 50
Anders 20
Jonns 20
Frans 24
Pånnull ? 40
Mats 20
Frans 60
Minfolk ? 20
Mats 15
Mats 60
Hinings 20
Tomas 18
Mats 15
Leif 30
Hinrik 25
Jacob 40
Måns 60
Måns 25
Mats 40

14

Här finns en svällpappersbild av ett skepp till uppgiften. Visa och känn på bilden tillsammans med eleven. På bilden finns siffror för de olika delarna som ni ska para ihop med namnen i listan.

Uppgift 1 a skrivs så här:

a) Hitta de här delarna på skeppet

stormast
förmast
bogspröt
kanonluckor

bommar
flagga
akter
för
roder

Uppgift 1 b

Här ska eleven lasta skeppet. Använd olika taktila material för de olika lasterna. Fäst lite häftmassa på dem så att de går att trycka fast i bilden. Låt gärna eleven jobba tillsammans med en kompis. Material att fästa kan vara småsten för stenarna, pappbitar eller pärlor för krutet, lite tyg för kaptenens säng och ett annat tyg för besättningens kojor, soldaterna kan vara små bitar av piprensare eller andra smågrejer. Placera material som ska fästas på bilden på en bricka eller i skålar så de inte "försvinner" för eleven.

15

Uppgift 3 a och b är ersatt med:

Det här passar på en fot och är gjort av läder. Vad tror du att det är?

16

Uppgift 1

Här får ni bygga upp en karta över bruket. Ta t.ex. en bricka och fäst lappar med punktskrift på för de olika delarna som ska ingå: kolmilor, masugn, arbetarbostäder osv. Vägar kan ni lägga med vaxsnören, älven med tjockt garn.

Alternativt kan olika klossar användas för de olika husen om de får plats.

17

Här finns en svällpappersbild med siffror för masugnens olika delar. Visa och gå igenom bilden tillsammans med eleven.

Uppgift 4 a är ändrad till:

a) Vilken siffra i bilden har meningarna?

Se svällpappersbild

- Här kör man upp skottkärror med malm.
- Malm blandad med kol hålls ner i ugnen.
- Med bälgar pumpas luft in ugnen.
- Slaggen rinner ut här.
- Här rinner järnet ut och stelnar.

18

Här finns ett diagram i svällpapper med rutor som eleven ska fylla i. Visa diagrammet för eleven och hur många rutor det är totalt (10*10). Förbered och klipp 10-staplar och 1 rutor som eleven kan fästa fast. Klipp dem av papp, plast eller sandpapper (för olika taktill igenkänning). Eleven väljer sen vilken grupp som har vilken material / markering och bygger diagrammet. Om ni vill kan en grupp vara "tom".

Uppgiften 1 b skriv så här:

Ge varje grupp en egen markering.

Grupper

Bönder

Borgare

Präster

Adel

Andra yrken

20

I uppgift 2 behöver eleven en utav kartorna över Norden. Visa eleven kartan, vad som är land och hav osv. Markera ut postvägen med ett vaxsnöre tillsammans med eleven. Sätt ut en markering med t.ex. häftmassa för Stockholm.

21

Till uppgift 4 finns tidningstexten utskrivnen. Den är svår att läsa. Om eleven är en svag läsare, läs den då för eller tillsammans med eleven. Så här står det (i den anpassade boken är texten lagd i en ruta):

Ruta Tidning

Tidningssida med texten

Ordinari Post Tiidender

Anno 1645. N. 4

Extract Sfrifwelfe othr Feldtmar

Ftaitens herr Suftaff Horns Hufwud

Dwarter Bftede den 4 Januarij.

Här liggia här ännu stilla och åre Regimenterne fördeelte här om fring närmest in til Malmö och Christianstadh til at refraischera sigh något effter som ingen fiende nu meera är til at spöria på denne sidan om Sundet. Lyffsmedel på denne landsidan äre tämmeligen och funne medh Guds hielp mål förslåå til dhess syden tillåter af gå i nåon Action igen. Siusdomen under svårt folk tagher dagligen meera aff ther emoot i Köpenhamn och annorstädes i Danmara tata allahande siufdomar meera och mera öfwerhanden och

berättas i Sanning at halfparten aff the soldaterna tom halwa varit på denne sidan om Sundet ide storasvidh Lifwet. Wy hafwe haffe i thesse daghar en trumslagare i Malmö til att inföpa vår några nådiga safer för Sal Her Johan Krufes Lyfhwiltet och honom tillåtit bleff. Han berättar sliedt at han för denne gången myckit bättre år ...

22

Här behövs en utav svällpapperskartorna över Norden. Markera ut var de olika städerna är med t.ex. häftmassa (se i originalboken). Förbered lappar med städernas namn i punktskrift. Sätt sen tillsammans med eleven ut städerna på kartan.

Uppgift 1 a skrivs så här:

Markera dessa städer på kartan:

Luleå
Piteå
Umeå
Sundsvall
Falun
Åmål
Norrtälje
Gränna
Borås
Göteborg
Karlsskoga

22

Till kartorna finns bildbeskrivningar. Dessa är alltid korta. Om eleven bor i en stad där utvecklingen varit ungefär samma, förklara utifrån er stad. Gå gärna promenad i äldre delar för att uppleva låga hus, kullersten osv.

25

Här finns en svällpappersbild över kartan med byn. Till den här kartan finns en nyckel som visar hur de olika sakerna är ritade i bilden. Gå igenom nyckel och karta tillsammans med eleven.

Rita gärna egna kartor av elevens omgivning på ritmuff t.ex. skolgård eller elevens hus med trädgård eller bostadskvarter. Att förstå kartor underlättar i orientering och mobility för eleven.

Uppgift 3 skrivs så här:

- a) Vilka raster finns på kartan?
- b) Var är ån?
- c) Vad är det streckade linjerna?

26

Använd Norden kartan för att visa gräns a och b. Markera dem med vaxsnöre och visa och känn på kartan tillsammans med eleven. Förklara och påpeka läget i norr och känn gärna på en jordglob på samma ställe.

26

Bildbeskrivningen av samerna är kort. Komplettera gärna den med samiska föremål om det finns att tillgå, kanske en kåsa, ett armband eller en renfäll.

Uppgift 2 är ändrat till:

Läs bildbeskrivning. Vad betalar samerna skatten med?

30

Uppgift 1 Här uppmanas eleven att läsa bildbeskrivningen och svara på frågorna. Eleven ska markera de olika instrumenten. Eleven kan markera direkt i texten med häftmassa eller så kan eleven svara genom att skriva upp de olika instrumenten i svarsdokumentet.

31

Uppgift 4 a skrivs så här:

- a) De här ställena finns på månen. Vilket namn tycker du är finast?

Mare Crisium (Krisernas hav), litet månhav.

Tycho, krater på södra månen.

Plato, krater i norr.

Mare Serenitatis (Tystnadens hav), månhav där Apollo 11 landade 1969.

32

I uppgift 2 finns tillägget:

Ledtråd: Detta verktyg kan du hitta i slöjden. Det används för att göra trä slätt.

Om eleven inte vet vad en hyvel är så besök slöjden och prova en!

36

Här behövs flera utav Norden kartorna. Markera gränserna med vaxsnören. Undersök kartorna tillsammans med eleven och kom fram till vilken karta som hör till vilket år. Fäst lappar med årtalen i punktskrift på kartorna och sätt gärna upp dem på väggen. Jobbar eleven med en kompis så uppmana den att skriva på bilderna vilket år kartan visar.

Om du tror att uppgiften kommer ta för lång tid så välj då några utav kartorna som ska tidsbestämmas.

Uppgift a skrivs så här:

a) Markera på kartorna hur Sverige gränser var under de olika årtalen:

År 1611 bestod ... osv.

37

Här finns tre diagram i svällpapper med rutor som eleven ska fylla i. Visa diagrammen för eleven och hur många rutor det är totalt (10*10). Förbered och klipp 10-staplar och 1 rutor som eleven kan fästa fast. Klipp dem av papp, plast eller sandpapper (olika taktill igenkänning). Eleven väljer sen vilken grupp som har vilken material/markering och bygger diagrammet. Om ni vill kan en grupp vara "tom".

38

Eleven kan markera svar direkt i bildbeskrivningen.

Uppgift 1 a är ändrad till:

a) Markera i bildbeskrivningen hur hästen tränas.

40

Här har Karls läxa skrivits av och uppgiften är ändrad till:

a) Rätta listan och stava rätt där Karl skrivit fel. Ett djur står bara på latin. Grävsvin är rättat.

Vnicornis enhörning

Tefudosfiol spadda

Erinaceus igelkotte

Melis grärsvinn – grävsvin

Grocodilus

Alces älg

Serpens orm

Rana groda

43

Här behöver du en Europakarta i svällpapper. Markera Lorens väg med vaxsnöre och känn på den tillsammans med eleven. Länderna kan markeras med pappbitar eller sandpapper (men du måste klippa ur deras form).

Till läsaren

- Till den här boken finns det svällpappersbilder. De flesta andra bilder i boken har bildbeskrivningar.
- När du svara på frågorna, skriv sida och uppgiftens nummer först så kan din lärare rätta.
- Det finns inget facit eller register i boken.

Lycka till!

Pedagogiska tips

- Eleven svarar på frågorna i datorn eller i Perkins. Eleven kan markera direkt i punktskriften med häftmassa. Eller så kan du skriva in text i ett worddokument. Bestäm tillsammans med eleven hur han/hon ska markera i texten, ni kan använda X, é (full cell) eller andra tecken som inte krockar med texten som det markeras i.
- Spara dokumenten till boken i en mapp i datorn namnad med bokens namn. Lägg den i sin tur i en mapp för SO så att eleven kan hitta själv i datorn.
- Lappar på punktskrift att häfta på kartor. Skriv dem i Perkins maskinen och klipp isär. Sätt lite häftmassa bakom lapparna så kan eleven trycka fast dem på kartorna. Har eleven synrester så kan olika tejper klistras på pappret och sen skrivas på i Perkinsmaskinen. Glittriga tejper, diamanntejp finns t.ex. på Biltema. Rött kan vara en bra färg då man har synrester. Färgglada lappar gör att bilderna ser lite roligare ut för de seende eleverna. Sätt gärna ut lappar med svartskrift också eller skriv direkt på svällpappret så att andra elever kan vara med och jobba i grupp eller ta del av arbetet.
- Rita taktilt med eller för eleven med t.ex.:
  - Ritmuff (från Iris Hjälpmedel) Det är ett plastpapper som träs på en platta. Ni ritar med en vanlig bläckpenna. Tryck ganska hårt för att det ska bli en relief.
  - Sensational Blackboard (från SPSM best nr. 10326) Här används vanligt papper på ett plattan som kallas "Sensational Blackboard". Eleven måste kunna trycka rätt hårt med en penna för att det ska bli en relief.
  - Nettbrett (Se hur du tillverkar den på: <http://www.statped.no/Huseby> sök vidare på Tegnepakke). Här fäster du ett myggnät på en platta. Lägg ett vanligt papper på plattan och rita med en vaxkrita. Linjerna blir i relief men kräver också att eleven kan trycka med kritan mot pappret. Fördelen är att andra elever ser strecken tydligt men att de taktilt är lite svagare än ovanstående metoder.

Tänk på att en taktil bild alltid tar lång tid för eleven att förstå och att det kräver träning.

- Punktskriften följer Punktskriftnämndens skrivregler. De ger ut skrifter där du kan läsa hur punktskriften skrivs. De kan köpas i tryck, läsas från hemsidan www.mtm.se eller lånas från bibliotek. Aktuellt för boken är: Svenska skrivregler för punktskrift
- För rådgivning om undervisning av elever med svår synnedsättning/blindhet titta på www.spsm.se eller kontakta Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), RC-SYN, tel. 010-473 50 00.

Bildbeskrivningar

Omslag

Bild av drottning Kristina som rider på en häst. I bakgrunden syns Drottningholms slott.

4

Foto av en skjorta. Den går till knäna och har ingen öppning i fram. Istället är halsöppningen stor. Man drar ihop öppningen när skjortan sitter på, då blir det fullt med veck vid halsen.

7

Målning av Ludvig XIV. Han har peruk på huvudet. Peruken har långt, svart, lockigt hår. I halsen sitter en kravatt i spets (ser ut som en haklapp). Han är klädd i en stor mantel. Den är blå med guldfärgade franska liljor och har ett foder av minkpäls. Ludvig håller upp manteln så att han vita strumpbyxor syns och hans högklackade vita skor!

7

En handske gjord i metall. Den har fingrar och upp längs armen finns metall som kan fästas på din arm.

9

Västra sidan om floden står från norr till söder:

Astvetioens Rivier eller Riddare Kilen

Seepahackinyh

Roiter Revier

Elfzborg eller Asamohaking

AfamohackingzKyl Obissquahlyt

Camel Kilen

KagKikjizachen Kagkisizachens Sippy eller åldermans Kilen

Naraticons Sippus memiears

Wivenfki Sackoeysippy

Makles Kilen

Röder udden

Pifcozackafingz kie

Tetame Konchz Kye

Arwames Tekoke

Safackon

Quinkorenning

Östra sidan om floden står från norr till söder:

Warge kilen

Spinlar Spineludden

Amke Kilen

Bomtjes ud

Hägerudden

Minqueff Kil eller Anog

Ackan

Manangåå

Taskhoikungh

Tama Konek

Nieu Claus Land

Strawes

Salunge

Drufwer udden

Christina Kil

Nöteboms oen

Lillefiske Kil

Hiorteudden

Trädudden

Fykekilsfallet

Ström Kilen

Finland

Upland

Upland Kilen

Stillens Land

Tenna Kongz Kilen

Frimens Kilen

Böke Kilden

Apoquenema

10

Porträtt av kung Gustav II Adolf och drottning Maria Eleonora av Brandenburg.

Kungen har en jacka med stor vit spetskrage. Över bröstet sitter ett band med en värja. Byxorna är korta och slutar vid knäna. Upp till knäna går ett par höga vita stövlar med en vit spetskant. Han har en tjock mage, stor mustasch och ett pipskägg.

Drottningen har en guldbroderad klänning. Den är väldigt uringad och visar båda axlarna. Kjolen i klänningen är bred. Hon har ljust, uppsatt hår och håller i en solfjäder gjord av fjädrar.

13

Bild av en pojke i trasiga kläder. Han har på sig en hatt, en skjorta, byxor och höga stövlar.

Han håller på med ett rep eller en läderrem. I bakgrunden syns kriget. Kanoner som skjuter. Fotsoldater som går i grupper och skjuter på varandra. Döda kroppar som ligger på marken. Ett befäl rider på en häst.

20

Foto av en släde. Den har två medar. På medarna finns en stor korg som man kan sitta i. På sidan finns en vapensköld målad.

20

Foto av en låda i metall som har formen som en påse.

22

Två kartor av Göteborg

Stadskarta 1600-tal: Här syns en stad vid havet. Mitt i staden går en hamnkanal, den mynnar ut i havet. På båda sidorna om kanalen finns sex gator. Ut mot havet finns bergsknallar och skog. Runt staden finns en stadsmur med vallgrav.

Stadskarta idag: Här finns de gamla delarna av staden kvar men stadsmuren är borta. Staden har spritt ut sig runt de gamla delarna och täcker området ända ut mot havet.

25

Målning av en bonde och två kvinnor. De har alla på sig var sin jacka/tröja. Den har inga knappar utan hålls fast av ett bälte i midjan. Bonden har långa byxor med snörning under knäna. Kvinnorna har kjol med förkläde. På huvudet har bonden en liten mössa och kvinnorna har sjalar/hucklen som täcker håret.

26

Den här målningen visar hur samerna betalar skatt. Det är vinter och snö på marken. En skatteindrivare sitter vid ett bord och skriver med en gåsfjäderpenna. Här står samiska män och ger honom torkad fisk och rävsinn.

Här syns fler män som åker i släde efter renar. En kvinna går med tre renar som drar var sin släde. En pojke håller upp mjölk från en tunna.

Alla män har på sig rockar i skinn. Kvinnan har en hellång kappa i skinn. Männerna har mössor med skinnkant och kvinnan en sjal runt huvudet.

30

Målning av Drottning Kristina och 23 män och en kvinna i ett rum. Drottningen sitter vid ett bord och tittar glatt på en ritning. På bordet syns också en modell över solsystemet, en karta och en passare (att mäta avstånd på kartor med).

32

Foto och ritning av Skokloster slott.

På fotot syns ett hus med formen som en kub med ett torn i varje hörn. Runt slottet finns en gräsmatta.

På ritningen syns samma kub med torn men också en flera hus framför slottet. Där finns också en hamn för båtar att lägga till. Vid sidorna och bakom slottet finns en stor park med rabatter i olika former med gångar emellan.

38

Teckning när en häst longeras. Då går hästen runt i en cirkel eftersom en man håller i ett långt snöre. Där hästen går försöker olika män skrämja hästen. En spelar trumma, en skjuter med gevär, en rider med en annan häst och här finns också en eld.

39

Teckning av häxbränning. Här syns:

- Fyra kvinnor som är fasbundna vid en stolpe. Under dem brinner en eld.
- En man som bundit ihop tre kvinnor och tre män med rep. Han slår dem med en käpp.
- En kvinna som åker på en kvast med sina tre barn.
- Kvinnor och barn som ber.
- Två barn som rider på en getabock.
- En djävul som ser ut som en get.
- En flicka med prinsesskrona.

41

Foto av en tand. I ena änden har ett ansikte skurits ut. Ansiktet har en stor gapande mun.

42

En bit tyg med en pinne fastsatt i ena sidan. Tyget är målat. Här syns siffrorna XII. Runt dem finns CC och två lejon. Över dem en kungakrona. Under dem två gåsfjäderpennor. I varje hörn av tyget finns två pilar.

Här står Tradie af luna Compasni Sochn, Anno 1715

42

Foto av en musköt (ett gevär), en pistol och en värja.

42

Foto av:

- en granatväska broderad med CC XII och en kungakrona
- en krutflaska med ett märke med CC XII och en kungakrona
- en patronhållare, en liten väska med en kungakrona

44

Karl XII:s uniform:

Blå mantel

Blå rock som går ner till knäna med guldknappar

Blå scarf (runt halsen)

Vitt bälte med en värja.

Läderstövlar som går upp över knäna

Trekantig hatt

Vita handskar

45

Porträtt av Hedvig Eleonora. En blek kvinna med stor näsa och stora ögon.